

## "اس ۳۰۰ و احتمال معامله سیاسی ایران و روسیه به جای پیگیری حقوقی"

قرارداد تحویل سیستم‌های اس-۳۰۰ در اواخر سال ۲۰۰۷ میلادی امضا شد و قرار بود روسیه پنج آتشبار از این سیستم‌های موشکی به ارزش حدود ۸۰۰ میلیون دلار را به ایران تحویل دهد. اما این امر محقق نشد

م/خبرگزاری آران

**سفیر ایران در مسکو گفت که تهران در انتظار پاسخ طرف روسی به پیشنهادش برای پس گرفتن شکایتش در صورتی که روسیه به تعهدات قراردادی اش عمل کند، است. در این حال آیا اگر ایران**

**ببیند که روسیه موضعش در قبال تحویل اس-۳۰۰ را تغییر داده است، از شکایت منصرف خواهد شد؟**

قرارداد فروش سامانه اس ۳۰۰ از سال ۲۰۰۷ بین ایران و روسیه مطرح شد و طی سال‌ها مکرراً این موضوع بین ایران و روسیه مطرح بوده است که چرا این سامانه تحویل ایران داده نمی‌شود. اما بعد از قطعنامه ۱۹۲۰ بر ضد ایران که روسیه هم به آن رای مثبت داد آقای مدودف، رئیس جمهور وقت روسیه در ماه سپتامبر ۲۰۱۰ طی فرمانی تحویل سیستم‌های اس - ۳۰۰، تجهیزات زرهی و هواپیما، بالگرد و ناوهای جنگی به ایران را ممنوع کرد و اعلام شد فروش اس ۳۰۰ هم شامل تحریم‌ها است. لذا از فروش اس ۳۰۰ به ایران خودداری شد.

البته همان زمان هم تعدادی از کارشناسان معتقد بودند که این امر تفسیری موسع از قطعنامه ۱۹۲۹ است و روس‌ها بر اساس این قطعنامه ملزم به عدم تحویل اس ۳۰۰ به ایران نبودند. یعنی این امر از نگاه بسیاری نوعی همراهی سیاسی روس‌ها با امریکایی‌ها تلقی شد. در این راستا و در چارچوب روابط امریکا و روسیه خودداری روس‌ها از ارسال اس ۳۰۰ قابل بررسی بود. بعد از این نیز راه پیش روی جمهوری اسلامی ایران آن بوده است که این مساله را به دادگاه بین‌المللی ببرد و آن را تبدیل به مساله‌ای حقوقی کند که از آن زمان نیز این مساله به دادگاه رفته است و هنوز هم تحت بررسی است. به هر حال این امر متضمن آن است که یا باید روسیه این سامانه را به ایران واگذار کند و یا اینکه خسارت مالی بابت این امر که تا ۴ میلیارد دلار برآورد می‌شود را به ایران پرداخت کند. ایران بر این امر تاکید دارد که روسیه قرارداد را اجرا کند و تنها در صورت اجرایی شدن قرارداد شکایت خود را پس می‌گیرد. در این مدت روسیه پیشنهادهایی دیگری در عوض عدم ارسال اس ۳۰۰ داده که تاکنون مورد توافق ایران قرار نگرفته است.

با وجود آنکه سرگی چمیروف، رئیس شرکت دولتی روستخ، اظهار کرده بود که امکان برنده شدن روسیه در دادگاه رسیدگی به شکایت ایران در خصوص اجرایی نکردن قرارداد فروش اس ۳۰۰ اندک است، مدیر سازمان فدرال همکاری‌های نظامی - فنی روسیه اعلام کرد روسیه به خاطر عدم تحویل سیستم‌های موشکی پدافند هوایی اس - ۳۰۰ به ایران صدها میلیون‌ها دلار از دست داد. به علاوه اسناد جدید که از سوی سایت «ویکی‌لیکس» منتشر شده، نشان می‌دهد هدف روسیه از تحویل ندادن این موشک‌ها، معامله با آمریکا و اسرائیل در مسائل منطقه‌ای و جهانی بوده است.

### علل رویکرد کنونی روس‌ها در مورد ارسال اس ۳۰۰ چیست؟

این رخداد در زمان مدودف رخ داد. در آن دوران سیاست خارجی روسیه بر این مدار قرار گرفته بود که بیشتر با غرب همکاری و تعامل داشته باشد. یعنی هر چند رقابت استراتژیک امریکا و روسیه بر جای خود باقی بود ولی نوع گرایش مدودف در مقایسه با پوتین در این راستا قرار داشت. مدودف بیشتر از پوتین گرایش همکاری با غرب داشت. اکنون نیز در دوره پوتین برخی از کارشناسان روسیه عدم ارسال اس ۳۰۰ را به گردن مدودف و فرمان وی می‌اندازند و معتقدند که این فرمان ریاست جمهوری هر چند اکنون خیلی مورد تایید نیست اما در آن زمان صادر شده است. یعنی روس‌ها بیشتر با دستاویز قراردادن و به بهانه انجام آن در دوران گذشته از ارسال اس ۳۰۰ صرف نظر می‌کنند. چرا که اکنون پوتین هم اگر بخواهد به ارسال اس ۳۰۰ به ایران دست زند در وضعیتی خاص قرار می‌گیرد. یعنی در حالی که از قبل معتقد بودند که ارسال این سامانه به تحریم‌های سازمان ملل ربط دارد و در چارچوب قطعنامه ۱۹۲۰ است، در شرایط کنونی نیز نمی‌تواند برگشتی از این امر داشته باشند. به عبارت دیگر هر چند این امر پیامدی منفی برای روس‌ها دارد و غیر قابل قبول است اما رئیس‌جمهور کنونی روسیه نمی‌تواند دستور رئیس‌جمهور پیشین که اکنون نیز نخست‌وزیر است را نفی کند. در این نگاه پوتین نیز ناگزیر است همان مسیر را ادامه دهد. گذشته از آن روس‌ها نمی‌خواهند این موضوع باعث خدشه بر روابط کلی ایران و روسیه گردد و به نحوی تلاش می‌کنند این مساله را حل و فصل کنند.

### برخی عدم ارسال اس ۳۰۰ به ایران را به نوع تعهدات مسکو به اسرائیل پیوند می‌زنند. آیا عدم تحویل و یا تحویل اس ۳۰۰ به ایران تعهدات مالی و حقوقی برای مسکو دارد؟

عدم تحویل اس ۳۰۰ به ایران پیامد حقوقی‌ای برای روسیه نخواهد داشت، اما باید گفت اعتبار بین‌المللی روسیه در مورد اینکه رئیس‌جمهوری سخن رئیس‌جمهور دیگری را نقض می‌کند موجب شده است روس‌ها مایل به انجام آن نباشند. ولی در مورد مداخله اسرائیل و غرب در مورد عدم ارسال اس ۳۰۰ به ایران مشخص است روس‌ها تلاش کرده‌اند از ابزارهای استراتژیکی که در اختیار داشته‌اند در شرایط مختلف بهره‌گیرند و به عنوان کارت‌های بازی خود نگه دارند. اکنون نیز مساله واگذاری اس ۳۰۰ به سوریه‌ای که در حال جنگ است مطرح شده است. این امر از نگاه روس‌ها به این دلیل است تا فضا را به نفع خود در محیط استراتژیکی تغییر دهند و از این راه بر فشارهای بین‌المللی حامیان مخالف اسد تاثیر گذار باشند. طبیعتاً روس‌ها با توجه به پیشینه خود از ابزارهای استراتژیکی خود بیشترین بهره‌را می‌برند. از یک سو به دلیل نیاز صنایع موشکی خود برای فروش بیشتر قراردادهایی را منعقد می‌کنند اما از سوی دیگر بعد از انعقاد آن این امر را وارد بازی‌های استراتژیکی می‌کنند و قیمت سیاسی کلایی که ارائه می‌دهند را بالا می‌برند و له یا علیه کشوری از این ابزارها استفاده می‌کنند. به عبارتی اکنون اس ۳۰۰ وارد بازی‌های استراتژیکی روسیه، ایران، غرب و اسرائیل شده است.

**سیستم‌های اس-۳۰۰ ویژه دفاع از موسسات صنعتی، نهادهای دولتی، پایگاه‌های نظامی و مقرهای فرماندهی در برابر حملات هوایی و فضایی دشمن است. تازه‌ترین مدل سیستم اس-۳۰۰ می‌تواند هواپیماهای دشمن را در فاصله ۱۵۰ کیلومتری و ارتفاع ۲۷ کیلومتری نابود کند. آیا ایران حاضر خواهد شد در برابر خواست روسیه سیستم جایگزینی همچون "تور" را از روسیه دریافت کند؟**

در واقع سیستم "تور" سیستمی کوتاه برد است و قابل مقایسه با سیستم دربردر اس ۳۰۰ نیست. همچنین سیستم "تور" نیازهای دفاعی ایران را جواب نمی‌دهد. قبلاً قرار بود سیستم تور در سال ۲۰۰۵ به ایران واگذار گردد ولی با توجه به نیارهای دفاعی ایران تصمیم گرفته شد که اس ۳۰۰ خریداری گردد. من بعید می‌دانم با توجه به توانایی‌های بومی دفاعی و داخلی ایران سامانه "تور" ام‌وان" بتواند نیازهای دفاعی ایران را به منظور مقابله به تهاجم‌های موشکی جواب دهد.

**وزارت دفاع و سازمان صنایع هوافضای ایران قبلاً شکایتی را بر ضد شرکت صادرات اسلحه روسیه در دادگاه بین‌المللی ژنو مطرح کرده است. بر اساس اعلام مقام‌های رسمی ایران، تهران تنها در صورتی از شکایت خود بر ضد روسیه منصرف خواهد شد که مسکو به کلیه تعهدات اولیه خود عمل کند. آیا ایران برنده این شکایت حقوقی خواهد شد؟**

در واقع مساله اس ۳۰۰ به دادگاه بین‌المللی داوری سپرده شده است و عملاً روسیه گریزی از آن ندارند. در چارچوب این قرارداد مشخص شده است که اگر دو طرف تخلفی در قرارداد انجام داده باشند به چه شکلی مورد رسیدگی و حل و فصل گردد. بنابراین روسیه مجبور است که به دادگاه تن دهد. تاکنون نیز آنچه از طرف روسیه شنیده شده است آن است که حضور آنها در این پرونده و دادگاه

نفعی برای آنان نخواهد داشت و عملاً بازنده این مساله حقوقی هستند و روسیه مجبور است خسارت زیادی را به ایران بپردازد. همچنین حقوق دانان و کارشناسان بر این نظر هستند که پیروزی ایران در این پرونده تقریباً قطعی است ولی باید گفت با توجه به نوع روابط سیاسی ایران و روسیه انتظار می رود تا زمان دادگاه و نتیجه اعلام رای مساله به نوعی مدیریت گردد و راه حلی دیگری برای این مساله پیدا گردد.

**یعنی ممکن است نوعی توافق سیاسی در مورد اس ۳۰۰ انجام گیرد؟**

بله. در نهایت ممکن است نوعی توافق سیاسی انجام گیرد و روسیه به نحو دیگری تلاش کند به نوعی که به نفع ایران باشد این قضیه را چیران کنند.